



TOIMEENTULOTUKIOHJE

Räikkylän perusturvalautakunta
24.2.2016 § 6

SISÄLLYS

1 Toimeentulotuki	3
1.1 Käsitteiden määrittely	3
1.2 Toimeentulotuen hakeminen	4
2 Oikeus toimeentulotukeen eräissä erityistilanteissa	5
2.1 Opiskelijat	5
2.2 Yrittäjät	5
2.3 Asevelvolliset ja siviilipalvelusta suorittavat	6
2.4 Vangit	6
2.5 Ulkomaalaiset ja maahanmuuttajat	6
2.6 Laitoshiito ja palveluasuminen	7
3 Perusosa ja perustoimeentulotuella katettavat muut perusmenot	8
3.1 Asumismenot	8
3.1.1 Vuokra-asunto	8
3.1.2 Omistusasunnon asumismenot	9
3.1.3 Asunnottomat / Poste Restante	10
3.2 Terveystoimien menot	10
3.2.1 Lääkekustannukset	11
3.2.2 Silmälasit	11
3.2.3 Hammashoito	11
3.2.4 Fysikaalinen kuntoutus	12
3.3 Muuta huomioitavaa	12
4 Täydentävä toimeentulotuki	12
4.1 Lasten päivähoitomienot	13
4.2 Muut asumisesta aiheutuvat menot	13
4.3 Erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat menot	13
5 Ehkäisevä toimeentulotuki	15
6 Huomioon otettavat tulot ja varat	17

1 Toimeentulotuki

Toimeentulotukiohjeistus on tehty helpottamaan toimeentulotukea myöntävän viranomaisen yksilökohtaista harkintaa ja lisäämään kuntalaisten yhdenvertaisuutta. Soveltamisohjeita ei voida käyttää kaavamaisesti päätöksen perusteena, vaan päätös on perusteltava aina lain tai asetuksen asianomaisilla kohdilla. Sosiaalityöntekijällä on oikeus ja velvollisuus käyttää soveltamisohjeista poikkeavaa harkintaa, mikäli asiakkaan tilanteen edistäminen sitä edellyttää. Soveltamisohjeet perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin ja toimeentulotuen käsittelyssä muotoutuneisiin käytäntöihin.

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Toimeentulotuki on viimesijainen välttämättömää toimeentuloa turvaava taloudellinen tukimuoto (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:4, Opas toimeentulotukilain soveltajille, s. 17).

Toimeentulotuki jakautuu perustoimeentulotukeen, täydentävään toimeentulotukeen ja ehkäisevään toimeentulotukeen. Perustoimeentulotukeen on sisällytetty pääosa toimeentulotuella katettavista menoista sekä perusosan lisäksi mm. terveydenhuolto- menot ja jokapäiväiseen asumiseen liittyvät menot. Asumismenojen osalta kunnanhallitus määrittää kohtuulliset asumismenot jäljempänä tässä ohjeistuksessa.

1.1 Käsitteiden määrittely

Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella tarkoitetaan vähintään vuoden kestänyttä yhtäjaksoista asiakkuutta hakemiskuukautta edeltävänä aikana, jolloin hakija on saanut toimeentulotukea.

Jatkuvalla pienituloisuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa toimeentulotuen hakijaruokakunta on hakemiskuukautta edeltävänä aikana ollut vähintään vuoden Kelan minimietuuksilla, esim. työmarkkinatuella tai lasten kotihoidon tuella tai muilla pienillä tuloilla siten, että ruokakunnalla ei ole ollut oikeutta toimeentulotukeen, vaikka kuukausittainen tuloylijäämä on ollut vähäinen.

Toimeentulotuen toistuvaisiasiakkuudella tarkoitetaan vähintään puolen vuoden asiakkuutta hakemiskuukautta edeltävällä ajanjaksolla vuoden aikana, jolloin hakija on saanut toimeentulotukea.

1.2 Toimeentulotuen hakeminen

Toimeentulotuen hakemisesta ja myöntämisestä säädetään toimeentulotukilain (923/2000) 14 §:ssä seuraavasti:

Toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella henkilö tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos henkilö tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta henkilön tai perheen menot johtuvat. Jos tuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa perhe tai henkilö oleskelee hakemusta tehtäessä. Toimeentulotukiasiat on käsiteltävä kunnassa viivytyksettä.

Poikkeuksena ovat erilaisiin asumispalveluihin (esim. mielenterveys-, vammais- ja päihdepalvelut) sijoitetut asiakkaat, joiden osalta sijoittanut kunta huolehtii tarvittaessa toimeentulotuen myöntämisestä.

Toimeentulotukea koskeva asia pannaan vireille kirjallisesti tai viranomaisen suostumuksella suullisesti (Hallintolaki 19 §). Hakijan on kuitenkin tultava henkilökohtaisesti asioimaan sosiaalitoimistolla, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi (12 § 1 mom.). Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava toimeentulotukiviranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomainen tarvitsee toimeentulotuen tarpeen määrittelemiseksi (Toimeentulotukilaki 17 §). Mikäli asiakas antaa tahallisesti vääriä tietoja, asiasta voidaan tehdä rikostutkinta ja vääriin tietoihin perustuva aiheetta saatu toimeentulotuki voidaan periä asiakkaalta takaisin (20 §).

Toimeentulotukihakemus on käsiteltävä seitsemän arkipäivän kuluessa. Lisäselvityksiä pyydettyä asiakkaalla on kaksi viikkoa aikaa toimittaa pyydettyt selvitykset, liitteet ja tositteet. Ellei asiakas toimita pyydettyjä tositteita määräajassa, tehdään päätös käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Sosiaalityöntekijä/sosiaaliohjaaja tekee harkinnan asiakkaan asiassa siitä, voiko asia odottaa lain määrittelemän seitsemän arkipäivää vai täytyykö asian käsittely hoitaa nopeammin. Esim. maksusitoumus lääkärin määräämiin reseptilääkkeisiin. Kiireellisissä tilanteissa on tehtävä päätös käytettävien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

Hakemuksen yhteydessä toimitettavia liitteitä ovat:

1. viimeisin vahvistettu verotuspäätös uudelta asiakkaalta
2. vuokrasopimus uudelta asiakkaalta
3. kahden edellisen kuukauden tiliotteet kaikista perheen tileistä ja jatkossa edellisen kuukauden tiliotteet – ei katkoja. Toimitettava tiliotteet myös lasten tileistä.
4. päätökset Kelan etuuksista (asumistuki, hoitotuki, työmarkkinatuki, opintotuki)
5. mahdolliset palkkalaskelmat
6. reseptit ja kuitit lääketoista, pyydettyä on esitettävä lääkelista
7. maksukuitti edellisen kuukauden vuokrasta, ellei suoritus näy tiliotteella, käteiskuitti vuokranantajalta ei käy

8. laskut/maksukuitit terveydenhuoltokuluista
9. muut asumiskuluihin liittyvät laskut/maksukuitit esim. sähkölasku, kotivakuutus, vakuutuskirja
10. Viimeisin toimeentulotukipäätös, mikäli asiakas on muuttanut toiselta paikkakunnalta ja ollut toimeentulotukiasiakkuudessa
11. selvitys mahdollisista asuntolainoista, jossa näkyy lainan tarkoitus ja korko euroina/kk
12. tosite/maksukuitti mahdollisen opintolainan koroista
13. opintolainojen korkoihin on mahdollista hakea Kelan korkotukea. Kelan maksamasta korkoavustuksesta on esitettävä päätös
14. mahdolliset TE- toimiston lausunnot
15. yrittäjiltä yrityksen kirjanpito/yrityksen tiliotteet

2 Oikeus toimeentulotukeen eräissä erityistilanteissa

2.1. Opiskelijat

Opiskelijan ensisijainen toimeentulojärjestelmä on opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki, joka on tarkoitettu kattamaan opiskeluaikaiset opinto- ja toimeentulokustannukset. Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. (STM 2013, 21)

Opintotukeen oikeutetut opiskelijat veloitetaan hakemaan Kelan koulumatkatukea. Menona toimeentulotukilaskelmassa huomioidaan matkakulujen omavastuuosuus (43 € v. 2013). Koulumatkatukea ei huomioida tulona.

Opiskelijoille toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan STM:n oppaan (2013:4) linjauksia tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

2.2 Yrittäjät

Yrittäjillä on toimeentulotukilain 2 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan (STM 2013, 30).

Selvästi kannattamatonta yritystoimintaa harjoittavan yrittäjän toimeentulon turvaaminen pitkäaikaisesti toimeentulotuella ei ole tarkoituksenmukaista. Mikäli yrittäjä jatkaa pitkään kannattamatonta yritystoimintaa ja siten laiminlyö velvollisuutensa pitää huolta omasta elatuksestaan, voidaan hänen perusosaansa alentaa siten kuin toimeentulotukilain 10 §:ssä säädetään. (STM 2013, 31)

Yrittäjää, jonka yritystoiminta jatkuu kannattamattomana, voidaan avustaa yleensä vain lyhytaikaisesti, enintään kolmen kuukauden ajan.

Yrittäjille toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan muutoin STM:n oppaan (2013:4) linjauksia tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

2.3 Asevelvolliset ja siviilipalvelusta suorittavat

Asevelvollisille ja siviilipalvelusta suorittaville toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan STM:n oppaan (2013:4) linjauksia tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

2.4 Vangit

Vangin toimeentulotukihakemuksen mukana tulee olla vankilan sosiaalityöntekijän lausunto. Ellei lausuntoa ole hakemuksen mukana, se pyydetään lisäselvityksenä toimitamaan. Vankilatyöstä on toimitettava tiliotteet hakemuksen mukana. Kela maksaa vangitulle asumistukea kuuden kuukauden ajalta, sosiaalitoimi huomioi vuokran omavastuusuuden pääsääntöisesti kolmen kuukauden ajan menona toimeentulotukilaskelmassa.

Vangin toimeentulotukilaskelmassa perusosana käytetään pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilökohtaista käyttövaraa (110,00 €).

Vangeille toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan muutoin STM:n oppaan (2013:4) linjauksia tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

2.5 Ulkomaalaiset ja maahanmuuttajat

Toimeentulotuen myöntämisen kannalta merkityksellistä on, onko ulkomaalaisella tai maahanmuuttajalla voimassa oleva oleskeluoikeus Suomessa.

Oleskelulupatyypit (UlkL 33 §)

1. Määräaikainen, tilapäinen oleskelulupa eli oleskeluluvassa B-tunnus on voimassa enintään 1 vuoden.
2. Jatkuva oleskelulupa eli oleskeluluvassa A-tunnus on voimassa enintään 4 vuotta
3. Pysyvä, oleskeluluvassa on P-tunnus
4. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa eli oleskeluluvassa on P-EY-tunnus
5. Opiskelijan oleskelulupa
6. Työntekijän oleskelulupa
7. Elinkeinoharjoittajan oleskelulupa

Ulkomailla oleskelusta voidaan tehdä alennus perusosaan, jos oleskelu kestää yhtäjaksoisesti yli 7 vuorokautta. Toimeentulotuella ei korvata ulkomailla syntyneitä kustannuksia. Pyydetessä asiakkaan on esitettävä passi toimeentulotukiasian käsittelijälle.

Ulkomaalaisille ja maahanmuuttajille toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan STM:n oppaan (2013:4) linjauksia tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

2.6 Laitoshoito ja palveluasuminen

Lyhytaikainen laitoshoido, alle 3 kuukautta. Pitkäaikainen laitoshoido, yli 3 kuukautta.

Laitoshoidon, esim. vuodeosastojakson ajalta voidaan tehdä vähennys toimeentulotuen perusosaan ravintomenojen osuudesta (49 %) 7 vrk:n ylittävältä ajalta. Pitkäaikaisesti laitoksessa olevan asiakkaan kohdalla on huomioitava, että hänelle jää henkilökohtaiseen käyttöön vähintään 110,00 euroa/kk Tällaiseen pitkäaikaiseen laitoshoidoon rinnastetaan pitkä vankeustuomio tai päihdekuntoutus. Tehostetussa palveluasumisessa, jossa asiakas maksaa vuokran, asiakasmaksun sekä ateriamaksun, vähennetään perusosasta ruoan osuus (49 %) ja huomioidaan ateriamaksu menoksi.

Kunnan järjestämässä palveluasumisessa asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen on toimeentulotukeen nähden ensisijainen keino (STM 2013, 113). Asiakas ohjataan tarvittaessa hakemaan asiakasmaksujen alentamista.

1. Laitoshoido tai laitoshoidoon rinnastettava palvelu

- toimeentulotukilaskelmassa perusosana käytetään pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilökohtaista käyttövaraa (110,00 €)
- asiakkaalle tehdään kartoitus elämäntilanteesta ja hoidon jatkuvuudesta

2. Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen

- perusosasta vähennetään 49 % ruoan osuutta
- ateriamaksu huomioidaan menona laskelmassa
- vuokra huomioidaan menona laskelmassa
- asiakasmaksu huomioidaan menona laskelmassa
- kotihoidon maksu, johon sisältyy kotisairaanhoidopalvelua, huomioidaan terveydenhuoltomenona laskelmassa

3. Perhehoito

- toimeentulotukilaskelmassa perusosana käytetään pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilökohtaista käyttövaraa (110,00 €)
- perhehoidon asiakasmaksu määräytyy laitoshoidon maksuperusteiden mukaisesti

3 Perusosa ja perustoimeentulotuella katettavat muut perusmenot

Perusosan sisältö määritellään toimeentulotukilain 7 a §:ssä:

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisena huomioon toimeentulotukilain 7b§:ssä:

- 1) asumistukilain (408/1975) 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot;*
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;*
- 3) kotivakuutusmaksu; sekä*
- 4) vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot.*

3.1 Asumismenot

Toimeentulotuen tarkoituksena on turvata perheen asuminen, mutta ei vähimmäistoimeentulotuen ylittävää asumismukavuutta tai väljyyttä.

3.1.1 Vuokra-asunto

Vuokra-asunnon asumismenoja ovat:

- vuokra
- vesimaksut (enintään 20e/hlö/kk). Ohjeellinen vedenkulutus on 50 m³/hlö/vuosi. Tarvittaessa on selvítettävä yhdessä asiakkaan ja isännöitsijän kanssa, mistä suuri vedenkulutus ja suuret maksut johtuvat.
- sähkölaskut (enintään 25 000 kWh/ vuosikulutuksen mukaisesti asu-
mismuoto huomioiden)
- saunamaksu
- jätehuoltomaksut
- kotivakuutus (oikeusturva-, vastuu- ja matkavakuutusta ei hyväksytä)
- nuohous
- tieyksikkömaksut
- lämmitykseen käytettävien polttopuiden hankintakustannukset: Yhden henkilön talous enintään 10 m³/vuosi ja perhe enintään 15 m³/vuosi. Myönnetään kustannus arvion perusteella maksusitoumuksella puiden

toimittajalle, jolla Y-tunnus. Kustannusarvio on toimitettava kahdelta toimittajalta.

- öljylämmityksen kuluina omakotitalossa hyväksytään max. 2000 l/vuosi, tilaus kahdessa erässä (1000 litraa erä), laskutus viidessä erässä.
- Lämmityskustannuksia tarkastellaan kokonaisuutena (sähkölaskut, polttopuut, öljyn hankinta).
- autopaikkamaksu ei ole hyväksyttävä asumismeno

Kohtuullinen vuokrataso Rääkkylässä:

VUOKRAMENOT/kk	ENINTÄÄN/KOKONAISKULUT (sisältää vuokran, veden, sähkön ja lämmityksen.)
1 henkilö	390,00€/kk kokonaiskulut 411,00€
2 henkilöä	550€/kk kokonaiskulut 600,00€
3 henkilöä	650,00€/kk kokonaiskulut 761,00€
4 henkilöä	700,00€/kk kokonaiskulut 873,00 €
5 henkilöä tai enemmän	750,00€/kk kokonaiskulut 901,00 € + 123€/lisähenkilö

Alivuokralaisen kohtuullinen vuokra on 275,00€/kk.

Asiakasta on mahdollisuuksien mukaan ohjattava hakemaan edullisempaa asuntoa, jos hänen vuokransa ylittää alueen kohtuulliset vuokramenot. Asiakas veloitetaan hakemaan asumistukea.

3.1.2 Omistusasunnon asumismenot

- hoitovastike
- asuntolainojen korot, jos maksusuunnitelma on realistinen
- vesimaksut (enintään 20 €/kk/henkilö)
- Ohjeellinen vedenkulutus on 50 m³/hlö/vuosi. Tarvittaessa on selvitetävä yhdessä asiakkaan ja isännöitsijän kanssa, mistä suuri vedenkulutus
- sähkölaskut (enintään 25 000 kwh/vuosikulutuksen mukaisesti asumismuoto huomioiden)
- jätehuoltomaksut
- tontin vuokra
- kiinteistövero
- kotivakuutus (oikeusturva-, vastuu- ja matkavakuutusta ei hyväksytä)
- nuohous
- tieyksikkömaksut

- lämmitykseen käytettävien polttopuiden hankintakustannukset. Yhden henkilön talous enintään 10 m³ ja perhe enintään 15 m³. Myönnetään kustannusarvion perusteella maksusitoumuksella puiden toimittajalle, jolla Y-tunnus. Kustannusarvio on toimitettava kahdelta toimittajalta.
- öljylämmityksen kuluina omakotitalossa hyväksytään max. 2000 l/vuosi, tilaus kahdessa erässä (1000 litraa erä), laskutus viidessä erässä.

Lämmityskustannuksia tarkastellaan kokonaisuutena (sähkölaskut, polttopuut, öljyn hankinta).

Asumismenoja (vuokra-/ omistusasuminen) tarkastellaan kokonaisuutena ottaen huomioon kohtuulliseksi katsottavat asumismenot ja ruokakunnan koko suhteutettuna asumistukilain määräyksiin ja näihin ohjeisiin.

Sähkölaskutus on oltava pääsääntöisesti kuukausikohtainen. Tarvittaessa voi pyytää sähköyhtiötä tekemään kotikäynnin ja tarkistamaan kodinkoneiden sähkönkulutuksen sekä ohjeistamaan taloudelliseen sähkönkulutukseen.

Ohjaus – Keskustelu siitä, mistä suuri sähkön kulutus johtuu ja mitä voidaan tehdä (puulla lämmitys, kulutustottumukset jne.).

Sähkön katkaisumaksut – Jos asiakas on laiminlyönyt sähkölaskujen maksamisen ja siten itse aiheuttanut sähköjen katkaisun, voidaan katkaisu- ja kytkentälaskut maksaa kerran toimeentulotuella. Lapsiperheiden kohdalla keskustellaan lastensuojelullisesta näkökulmasta asiassa. Asiakkaan ohjaus ja seuranta laskujen maksussa on oleellista.

3.1.3 Asunnottomat / Poste Restante

Asunnottomankin on esitettävä osoite, jossa hän oleskelee. Kaverin luona asuvilla käytetään yhteisasujan perusosaa. Mikäli toimeentulotuen hakija on väestökisteritietojen mukaan asunut vanhempiensa luona ja muuttanut sieltä Poste Restante – osoitteeseen, määräytyy perusosa pääsääntöisesti vanhemman luona asuvan perusosan mukaisesti.

3.2 Terveystuettomenot

Perumatta jääneiden käyntien maksua ei huomioida toimeentulotukilaskelmassa menona, koska kyseessä ei ole terveydenhuoltokulu.

Terveydenhuollon matkakulut Rääkkylän alueella eivät ole laskelmassa huomioitavia kuluja. Asiakkaan käynnit esim. sairaalassa Joensuussa huomioidaan Kelan omavastuusuuden mukaisesti 25,00€/suunta kuittia vastaan.

3.2.1 Lääkekustannukset

Lääkkeet myönnetään pääsääntöisesti kertaostoina. Jos kyseessä on pitkäaikaisesti sairas asiakas, jonka tilanteessa lääkkeiden ostoa tulee edullisemmaksi isommissa erissä, voidaan myöntää maksusitoumus kuukautta pidemmälle ajalle. Maksusitoumuksen eritellään tarvittaessa lääkkeet, joita maksusitoumuksella voi ostaa. Jos lääkkeiden väärinkäyttöä epäillään tai jos asiakkaalla on suuri määrä lääkkeitä käytössä, ohjataan asiakas lääkityksen tarkastamiseksi lääkärin vastaanotolle. **Maksusitoumus lääkkeisiin edellyttää voimassa olevaa toimeentulotukipäätöstä.**

Reseptit tai lääkelista on esitettävä tarvittaessa maksusitoumusta hakiessa.

Potenssilääkkeisiin myönnetään Kelan hyväksymän sairaanhoidollisen ohjeistuksen mukaisesti 6 annosta/kk, enintään 2 kuukauden annoksena kerrallaan.

Lääkärin määräyksestä huomioidaan tupakanvieroitus- ja laihdutuslääkkeet.

Lääkkeistä huomioidaan ns. SV -koodilla merkityt lääkkeet eli reseptiostot.

3.2.2 Silmälasit

Silmälasien hankinnasta aiheutuvat kustannukset voidaan huomioida toimeentulotukilaskelmassa menona kolmen vuoden välein, ellei lääkäri terveydellisistä syistä johtuen toisin määrää.

Uusien asiakkaiden kohdalla tehdään laskelmat kolmelta kuukaudelta tilanteen kartoittamiseksi. **Silmälaseista on toimitettava kahden eri optikkoliikkeen kustannusarvio. Sangoista huomioidaan menona enintään 100 euroa, erityislinssejä ja -töitä ei huomioida.** Piilolinssit ei huomioida menona ilman lääkärinlausuntoa. Piilolinssien hoitonestettä ei huomioida menoina.

Tarvittaessa voidaan pyytää silmälääkärin lausunto silmälasien tai erityislasiensa tarpeesta.

3.2.3 Hammashoito

Hammashoidon kulut huomioidaan menona toimeentulotukilaskelmassa kustannusarvion mukaisesti. Yksityishammaslääkärin kulut huomioidaan perusterveydenhuollon suuruisina kuluina, ellei asiakas ole saanut lähetettä perusterveydenhuollosta yksityi-

selle sektorille. Yksityisen hammaslääkärin laskusta voi pyytää tarvittaessa arvion siitä, kuinka paljon vastaava hoito olisi maksanut perusterveydenhuollossa.

Uusien asiakkaiden kohdalla tehdään laskelmat kolmelta kuukaudelta tilanteen kartoittamiseksi. Pitkäaikaiset toimeentulotukiasiakkaat voivat toimittaa laskut kuukausittain toimeentulotukihakemuksen mukana.

Proteesin pohjaaminen huomioidaan terveydenhuoltomenona.

3.2.4 Fysikaalinen kuntoutus

Fysikaalinen kuntoutus toteutetaan pääasiallisesti kunnan omassa terveystieteessä. Toimeentulotukilaskelmassa huomioitavia kuluja fysikaalisesta hoidosta ovat hoidot, jotka aiheutuvat esim: leikkauksen jälkihoidosta tai edesauttavat asiakkaan työhön paluuta / työssäoloa.

3.3 Muuta huomioitavaa

Jäännösverot eivät ole toimeentulotukilaskelmassa huomioitavia menoja. Jäännösveroista voi hakea lykkäystä tai vapautusta.

Lääkärinlausunnon hankkimisesta aiheutuvat kulut huomioidaan menona, jos lausunnon hankkiminen on ollut tarpeellista esim. etuuden hakemiseksi.

4 Täydentävä toimeentulotuki

Perustoimeentulotuen lisäksi toimeentulotuen hakijalle on mahdollista myöntää täydentävää toimeentulotukea. Sitä myönnetään erityismenoihin Toimeentulotukilain 7 c §:n mukaan seuraavasti:

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruusina erityismenot, joita ovat:

- 1) lasten päivähoitomenot;*
- 2) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitettut asumisesta aiheutuvat menot; sekä*
- 3) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.*

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa

sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita (STM 2013, 113).

Harkittaessa menon huomioon ottamista täydentävänä toimentulotukena tulisi kiinnittää huomiota muun muassa siihen, auttaako tuki asiakasta työllistymään, saamaan ammatin tai edistääkö tuki muutoin hakijan tai perheen toimeentulon turvaamista tai itsenäistä suoriutumista. Joissakin edellä mainituissa tilanteissa kunta voi myöntää päättämiensä perusteiden mukaan vaihtoehtoisesti myös toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa ja 13 §:ssä tarkoitettua ehkäisevää toimeentulotukea. (STM 2013, 115).

4.1 Lasten päivähoitomenot

Lasten päivähoitomenot huomioidaan menona enintään kolmen kuukauden ajalta. Perhe on ohjattava hakemaan maksun alennusta tai maksuvapautusta.

4.2 Muut asumisesta aiheutuvat menot

Muihin kuin perusmenoina huomioitaviin asumismenoihin on haettava toimeentulotukea etukäteen. Muina asumisesta aiheutuvina menoina voidaan toimeentulotukilaskelmassa huomioida esimerkiksi takuuvuokra, vuokraennakko ja muutosta aiheutuvat kustannukset.

4.3 Erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat menot

Vuokravakuus. Myönnetään harkinnan mukaan enintään vuoden ajalle ja enintään kahden kuukauden vuokran suuruisena. Perusteina vuokravakuuden myöntämiselle voi olla esim. muutto opiskelun tai työn takia eri paikkakunnalle tai perhetilanteen muutoksen takia muutto pienempään tai suurempaan asuntoon. Nuoren hakiessa avustusta/vakuutta ensiasuntoon on aina selvitettävä muuton välttämättömyys. Vakuutta ei myönnetä automaattisesti nuoren itsenäistymishalun tai varattomuuden perusteella. Huomioitava on aina vuokran ja kokonaisasumiskustannusten kohtuullisuus. Maksusitoumusta haettaessa on esitettävä vuokrasopimus. Päätöksen perusteeksi on tehtävä aina toimeentulotukilaskelma. Vuokravakuutta ei myönnetä rahana. Mikäli asiakas on toiminnallaan aiheuttanut sen, että maksusitoumus lankeaa sosiaalitoimen maksettavaksi, uutta vakuutta ei pääsääntöisesti toistamiseen myönnetä.

Toiselle paikkakunnalle muuttavalle myönnettävä maksusitoumus on voimassa max: kaksi kuukautta. Hakijan tulee tänä aikana hoitaa vakuus joko itse tai hakea jatkoa vakuudelle oleskelukunnan toimeentulotukiviranomaisilta.

Omakotitaloon muuttoa voidaan tukea vuokravakuudella/muuttoavustuksella vain erityisistä perusteista. Mikäli perhe/asiakas muuttaa omakotitaloon ilman perusteltua syytä, asumiskulut kohtuullistetaan ilman järjestelyaikaa.

Rästivuokrien huomioiminen. Harkinnan mukaan pitkäaikaisasiakasperheille/ lastensuojeluasiakasperheille enimmillään 3kk ajan, mikäli asiakas sitoutuu kirjallisen, realistisen maksusuunnitelman laatimiseen ja noudattamiseen.

Muuttoavustus. Voidaan myöntää enintään 100,00 euroa oman kunnan sisällä, 300,00 euroa maakunnan sisällä ja 800,00 euroa muualle Suomeen tai ulkomaille muutettaessa. Muuton pitää olla perusteltu, perusteena voi olla esim. työllistyminen, opiskelu tai edullisempaan asuntoon muutto. Asiakkaan on selvitettävä mahdollisuutensa saada liikkuvuusavustusta TE-toimistosta.

Muuttokulut omalla autolla. Huomioidaan laskelmassa 0,20 €/km etukäteen esitetyn kustannusarvion mukaisesti.

Huonekalut. Pääsääntöisesti myönnetään ensiasuntoon muuttajille tai kriisitilanteissa. Myönnetään kertaluonteisesti, pääsääntöisesti maksusitoumuksena harkinnan mukaan välttämättömiin kalusteisiin ja tarvikkeisiin. Yksinasujalle enintään 300 euroa, perheeliselle enintään 600 euroa.

Pesukone. Harkinnan mukaan pääsääntöisesti maksusitoumuksena enintään 350 euroa. Pääsääntöisesti lapsiperheelle, jolla pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus eikä taloyhtiössä ole omaa pesutupaa.

Pölynimuri. Harkinnan mukaan pääsääntöisesti maksusitoumuksena enintään 80,00 euroa. Edellytyksenä on esim. vaikea pölyallergia, josta lääkärin lausunto.

Romanihome. Kahden vuoden välein, enintään 450 euroa. Myönnetään maksusitoumuksena yrittäjälle, jolla Y-tunnus. Pitkäaikaisilla asiakkailla huomioidaan laskelmassa menona, uusien asiakkaiden kohdalla tehdään laskelmat kolmelta kuukaudelta tilanteen kartoittamiseksi.

Lasten tarvikkeet. Harkinnan mukaan pääsääntöisesti maksusitoumuksena vaunut enintään 150 euroa, rattaat 100 euroa tai yhdistelmäraitat 250 euroa. Lastensänky ja patja yhteensä enintään 100 euroa.

Lasten harrastukset. Harkinnan mukaan myönnetään vuosittain yhden ohjatun harrastuksen tukemiseen lapsiperheelle, jolla pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus. 0-6v 80,00 euroa, 7-12v 120,00 euroa ja 13-17v 170,00 euroa.

Lapsen tapaamisesta aiheutuvat kulut. Lapsen perusosaa vastaava määrä tapaamisvuorokausilta ja tapaamisesta aiheutuneet matkustuskulut korvataan edullisimman matkustustavan mukaan tapaamissopimuksen mukaisesti. Tapaamissopimus ja kirjallinen vahvistus toteutuneista tapaamisista on esitettävä. Korvaus maksetaan pääsääntöisesti jälkikäteen.

Elatusmaksut huomioidaan tiliotetta/kuittia vastaan. Käteiskuitti maksun saajalta ei käy.

Matkakulut. Työssäkäynnistä tai opiskelusta aiheutuvat matkakustannukset työssäkäyntialueen sisällä seutu- tai maakuntalipun mukaisesti enintään verotuksen vuosittaiseen omavastuusuuteen asti.

Hautausavustus. Enintään 1.000 euroa, jolla katetaan esim. arkku, kuljetukset, hautapaikkamaksu, vaatetus ja pukeminen. Avustus myönnetään toimeentulotukiasiakkaalle maksusitoumuksena ja varattomalle vainajalle perunkirjoituksen perusteella jälkikäteen. Mikäli vainajalla on maksamattomia laskuja, ei niitä huomioida laskelmassa menona vaan ne jäävät kuolinpesän maksettavaksi tai mikäli kuolinpesä on varaton, kuolinpesän veloiksi. Muistokivi, kuolinilmoitus ja muistotilaisuusmenot eivät kuulu huomioitaviin menoihin.

Kukkalaite. Lähiomaisen (puoliso, vanhempi, lapsi, sisarus) kukkalaitteeseen enintään 60 euroa.

Perhejuhlien (esim: hautajaiset, ristiäiset, rippijuhlat, häät, syntymäpäivät) kuluihin ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Ruoka-avustus. Myönnetään maksusitoumuksena elintarvikkeisiin ruokanormin mukaisesti.

5 Ehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevästä toimeentulotuesta säädetään toimeentulotukilaissa seuraavasti:

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaisesta riippuvuudesta toimeentulotuesta (1 § 2 mom.). Kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi (13 §).

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin (13 § 2 mom.).

Ehkäisevä toimeentulotuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu toimeentulotukilain 1 §:n 1 momentin tarkoittamaan toimeentulotukeen eli ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukilaskelman perusteella ole oikeutta varsinaiseen toimeentulotukeen (STM 2013, 125).

6 Huomioon otettavat tulot ja varat

Toimeentulotuen suuruutta määrättäessä huomioon otettavista tuloista säädetään toimeentulotukilain 11 §:ssä seuraavasti:

Tuloina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten käytettävissä olevat tulot.

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

- 1) vähäisiksi katsottavia ansiotuloja ja avustuksia;*
- 2) alle 18-vuotiaan lapsen säännöllisiä tuloja siltä osin kuin ne ylittävät hänen osaltaan 7 ja 7 c §:n nojalla huomioon otettavat menot;*
- 3) tuloja siltä osin kuin ne vastaavat työmatkamenoja ja muita työssäkäynnistä aiheutuvia menoja;*
- 4) äitiysavustuslain mukaista äitiysavustusta eikä vammaisetuksista annetun lain mukaista etuutta;*
- 5) työttömyysturvalaissa ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotetun ansio-osan ja työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osan erotusta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 c §:ssä tarkoitettua muutosturvalisää, työttömyysturvalain 6 luvun 3 c §:ssä tarkoitettua muutosturvan ansio-osan ja työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osan erotusta sekä työttömyysturvalain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa; eikä*
- 6) edellä 8 §:ssä tarkoitettuja korvauksia ja tuloja.*

Tuloina ei 2 momentissa säädetyn lisäksi oteta huomioon vähintään 20:tä prosenttia ansiotuloista, kuitenkin enintään 150:tä euroa kuukaudessa. (3 momentti on väliaikaisesti voimassa 1.1.2011–31.12.2014.)

Jos tulot ovat ulosoton kohteena, niistä on perusteltua ottaa tulona huomioon vain ulosoton jälkeen tosiasiasa käytettävissä oleva osuus. Menettely on korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön mukaisesti koskenut vain ulosmittausta, joka toimitetaan suoraan palkasta, eläkkeestä tai muusta tulosta (STM 2013, 130–131). Ulosmittauksesta on esitettävä ulosottomiehen vahvistama maksusuunnitelma.

Asiakkaan tileillä olevat varat sekä yksityiset tilille panot huomioidaan tulona 30,00 euroa ylittävältä osuudelta/ perheenjäsen. Lasten tileiltä huomioidaan tulona yli 90 € /lapsi olevat varat.

Jos asiakas on saanut suuren **kertaluonteisen tulon**, voidaan tulo jakaa eriiin otettavaksi huomioon useampana toimeentulotuen määräämisen ajanjaksona, jos se tulon kertaluonteisuus taikka sen saamisen peruste tai käyttötarkoitus huomioon ottaen on kohtuullista (vrt. STM 2013, 82).

Tuloylijäämän siirto eli ns. vieritys. Edellisen kuukauden tuloylijäämää voidaan vierittää seuraavan kuukauden tuloksi 30,00 euron ylittävältä osalta/perheenjäsen. Tulon vieritystä voidaan tehdä kaksi kuukautta peräkkäin. Tulon vierittämisestä voidaan luopua, jos sen katsotaan olevan kohtuutonta.

Veronpalautukset. Vuoden lopulla on aina pyydettävä lopullinen verotuspäätös nähtäväksi. Veronpalautus huomioidaan tulona toimeentulotukilaskelmassa 30,00 euroa ylittävältä osuudelta/perheenjäsen.

Toimeentulotukea myönnettäessä huomioon otettavista varoista säädetään toimeentulotukilain 12 §:ssä seuraavasti:

Varoina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten toimeentulotukea myönnettäessä käytettävissä olevat varat.

Varoina ei kuitenkaan oteta huomioon:

- 1) henkilön tai perheen käytössä olevaa vakinaista asuntoa eikä tarpeellista asuinirtaimistoa;*
- 2) tarpeellisia työ- ja opiskeluvälineitä;*
- 3) alle 18-vuotiaan lapsen varoja siltä osin kuin ne ylittävät hänen osaltaan 7 ja 7 c §:n nojalla huomioon otettavat menot (1218/2005); eikä*
- 4) muita varoja, joiden katsotaan olevan tarpeen jatkuvan toimeentulon turvaamiseksi.*

Yli 65 -vuotiaalla henkilöillä voi olla tilisäästöjä enintään 1.000 euroa ilman, että varat huomioidaan toimeentulotukilaskelmassa.